

veertigste, minderen tot hun veertigste levensjaar.¹ Na de eerste oefening werd men in de regel tweemaal voor herhalingsoefeningen opgeroepen, telkens een kleine twee-en-een-halve week.²

Men kon die eerste oefening nog aanzienlijk bekorten door tevoren in de eigen woonplaats in de avonduren en op zaterdagmiddagen deel te nemen aan de z.g. vooroefening. Een totaal van 300 uur moest gehaald worden – dan gold men als ‘voorgeoefend’ en dan werd de eerste diensttijd van vijf-en-een-halve maand tot anderhalve maand bekort. Uiteraard moest ‘het plaatselijk oefenen in kleine groepjes zonder voldoende hulpmiddelen bedenkelijke tekortkomingen opleveren.’³ Deugdelijk was die vooroefening niet: ‘de marstraining liet te wensen over, het tuchtgevoel kon niet voldoende worden aangekweekt en er bestond weinig samenhang tussen de mannen; zij werden geen soldaat en vormden geen troep.’⁴ Bij de verschillende regimenten liep het aantal voorgeoefenden sterk uiteen; gemiddeld was van elke zes of zeven man die voor eerste oefening opkwamen, één voorgeoefend.⁵

Het militair effect van de normale eerste oefening was beperkt. Gehuisvest in ongezellige, als regel uitgewoonde kazernes, kreeg men een bescheiden basis-training die door de meesten als een vervelend besogne en een zinloos gedoe beschouwd werd. Minister van Dijk had gewild dat de laatste zes weken van de vijf-en-een-halve maand eerste oefening in oefenkampen doorgebracht zouden worden, maar die kampen werden te duur geacht en de oefeningen in groter verband gingen dus niet door, tot schade niet alleen van troep en kader maar ook van de hogere commandanten die in de praktijk nimmer grote troepeneenheden te leiden kregen.⁶

De bewapening was zwak. De gewone infanterist bezat een geweer van een type dat uit 1895 dateerde, de cavalerie was bewapend met karabijnen en sabels. Het gros van de mitrailleurs werd gevormd door 1000 zware exemplaren, in 1918 in Engeland aangekocht, ‘die door oorlogsgebruik veel geleden hadden’, en door enkele honderden lichte, in 1918 na de wapenstilstand achtergelaten door de Duitse troepen op hun doortocht door Limburg en die, toen ze zeven jaar later met twee-en-een-half miljoen patronen overgenomen

¹ Na '28 eindigde ook voor reserve-officieren de dienstplicht na hun vijf-en-veertigste levensjaar. ² Sectie krijgsgeschiedenis: *De strijd op Nederlands grondgebied tijdens wereldoorlog II*, Hoofddeel I, V. E. Nierstrasz: *De voorgeschiedenis van 1922-1939*, II, p. 1-8. Dit werk (verder aan te halen als Nierstrasz: *De voorgeschiedenis*) was, toen wij dit deel schreven, nog niet in druk verschenen. Verwezen wordt hier steeds naar de pagina's van de betrokken hoofdstukken uit het getypte manuscript. ³ J. J. C. P. Wilson: *Vijf oorlogsdagen en hun twintigjarige voorgeschiedenis* (1960), p. 22. ⁴ Nierstrasz: *De voorgeschiedenis*, III, p. 21. ⁵ A.v., IX, p. 22-23. ⁶ A.v., IX, p. 10.